

The background features a glowing green fingerprint on the left side, overlaid with a network of interconnected nodes and lines on the right. Faint, scattered alphanumeric characters are visible in the background.

Deloitte.

Je Česko připraveno na evropskou peněženku digitální identity?

28. února 2023

Je Česko připraveno na evropskou peněženku digitální identity?

Již v roce 2024 musí vláda ČR umožnit svým občanům a firmám využívat **evropskou peněženku digitální identity**. Podle svého programového prohlášení se navíc vláda zavázala k tomu, že ještě do konce roku 2023 zruší povinnost nosit u sebe průkazy a dokumenty, pokud si je stát může ověřit jinak.

Splnit všechny tyto závazky by vládě měla pomoci aplikace eDokladovka. Ta však musí být kompatibilní s elektronickými doklady EU i samotnou evropskou peněženkou.

Co to z těchto plánů, závazků a aktuálního dění vyplývá?

1. Subjekty soukromé sféry s obavami sledují, že **vláda nedělá dostatečné kroky při přípravě implementace peněženky** a nemá stanovený realistický plán realizace celého konceptu. Navíc momentálně chybí jasně definované postavení státu v provozu evropské peněženky.
2. **Vnímáme, že vláda nedostatečně informuje o svých krocích v přípravě peněženky odbornou i širokou veřejnost.** Úspěšnost evropské identity a peněženky bude přitom primárně záviset na přijetí soukromým sektorem a občany.
3. **Vláda zatím nestanovila, kdo a za jakých podmínek bude provozovatelem celého ekosystému evropské peněženky a jaké na něj budou kladeny nároky.** Proto není jasné, jakým způsobem bude zajištěn funkční provoz a vytvořen životaschopný ekosystém.
4. **Vláda by měla zefektivnit přípravné kroky i komunikaci a zahrnout do realizace klíčové představitele soukromé sféry.**

Evropská peněženka přichází. A transformuje trh s digitální identitou

Pandemie [akcelerovala](#) digitalizaci a **nutnost digitální transformace**, zároveň byla katalyzátorem kybernetické kriminality, včetně nárůstu [online podvodů souvisejících s identitou](#). Tento vývoj doprovází nejen přetrvávající [nárůst služeb](#) v kontextu digitální identity, ale také stoupající [zájem](#) občanů EU o přístup k bezpečnému řešení a jednotnému digitálnímu ID pro všechny služby.

Je proto nezbytné, aby všem Evropanům byla nabídnuta důvěryhodná a bezpečná digitální identita (eID), která by umožnila přístup k široké škále on-line služeb. Tuto nutnost odráží i cíl Evropské Komise, a sice umožnit alespoň **80 %** občanů využívat digitální identitu pro národní i přeshraniční přístup ke klíčovým službám veřejné správy do roku 2030.

Co je to digitální identita (eID)?

Digitální identita je ekvivalent naší osobnosti v digitálním prostředí. Jedná se o souhrn (s postupem času dynamicky se vyvíjejících a aktualizovaných) informací o naší osobě. Stěžejním bodem zavedení eID je důvěryhodnost propojení mezi digitální identitou a tou skutečnou. Na národní úrovni digitalizaci dokladů nejvýrazněji reflektuje [závazek vlády](#) zrušit do konce roku 2023 povinnost nošení dokladů totožnosti u sebe v případě, že stát může provést ověření jiným způsobem. Digitalizaci dokladů a možné ověření ještě před spuštěním evropské peněženky [má zajistit aplikace eDokladovka](#).

Odpovědí Evropské Komise na potřebu harmonizované celoevropské digitalizace je evropská peněženka digitální identity, která je součástí [návrhu nařízení](#), jenž má za cíl změnit nařízení EU č. 910/2014 (eIDAS) ohledně zřízení rámce pro evropskou digitální identitu (tzv. eIDAS 2). Ve zkratce jde o povinnost členských států EU umožnit fyzickým a právnickým osobám používat **digitální identitu pro národní i přeshraniční přístup ke službám státu a ke službám firem**.

Témata evropské peněženky a připravované digitalizace dokladů jsou provázaná. Dopad mají (nejen) na úrovni digitální ekonomiky a mají přímý vliv i na digitalizaci ČR, která se v současné době [pohybuje pod evropským průměrem](#). I proto si bezesporu zaslouží zvýšenou pozornost nás všech.

Digitální evropská peněženka má za cíl nahradit klasickou fyzickou peněženku. Měla by tedy obsahovat doklady a dokumenty, které v peněžence standardně nosíme. Níže uvádíme několik ilustrativních příkladů základního použití. Její využití v praxi bude ale mnohem širší.

Online identifikace a elektronické podpisy

Popis služby /využití

- Bezpečná a důvěryhodná identifikace pro přístup k online službám (např. když je vyžadováno přihlášení SCA)
- Digitální podepisování dokumentů a smluv

Mobilní občanský a řidičský průkaz

- Digitální řidičský a občanský průkaz budou k dispozici off-line (např. v případě policejní kontroly) i on-line (např. v půjčovně aut)
- Nabízí se propojení s dalšími osvědčeními o odborné způsobilosti

Osvědčení o kvalifikaci

- S třetími stranami v rámci EU umožní výměnu atestací, dokumentů potvrzujících dosažené vzdělání, diplomů, odborných certifikátů a jiných osvědčení.

eReceipt / zdravotní karta

- Implementace aktuální služby eReceipt do ekosystému
- Uživateli bude umožněno informovat o svém zdravotním stavu třetí strany
- Jedná se o důvěryhodný zdroj, nebude tedy nutné ověření spoléhající strany

Platby

- Umožní jednoduché provedení platby mezi držiteli peněženek a maloobchodníky nebo peer-to-peer, a to výhradně v online prostředí
- Zajistí autorizaci provedené platby formou SCA

Možný vlastník domény

Stát / banky

Státní tiskárna cenin / MV ČR

Vysoké školy / MŠMT ČR

MZd ČR / Státní ústav pro kontrolu léčiv

Banky

Související normy

- eIDAS 1 (nařízení č. 2015/1502)
- PKI/X.509
- W3C VC

- ISO/IEC 18013-5
- ISO/IEC 18013-7 (návrh)
- ISO/IEC 23220 (návrh)
- ISO 23220-3

- W3C VC
- EMPL
- EBSI (OIDC, SIOP v2)
- Europass Digital Credentials specs

- ISO/DIS 27269 (směrnice eHealth Network)

- Pravidla pro režimy okamžitých peněžních převodů (SEPA)

Možné využití připravované evropské peněženky je velmi široké

Premisou peněženky je její dostupnost on-line i off-line pro všechny občany, přičemž základní funkcionality spočívá ve vytvoření široce použitelné digitální identity (obsahovat bude např. řidičský či občanský průkaz, možné bude přidat i další doklady). Každý členský stát musí umožnit svým občanům využívat evropskou peněženku ve formě mobilní aplikace, z čehož vyplývá, že v rámci EU bude těchto peněženek (aplikací) více, a česká vláda tedy musí zajistit vlastní aplikaci pro své občany. Používání peněženky pro občany bude zdarma.

Jak lze využít evropskou peněženku v ČR napříč EU?

Administrativní úkony:

- Provádění kvalifikovaných elektronických **podpisů nebo udělování pečeti**;
- **prokazování** odbornosti a dosaženého vzdělání **elektronickým doložením získaných diplomů, atestací či certifikátů ze školení**;
- žádání o **vydání rodného listu**;
- nahlašování **změny adresy**;
- podávání **daňového přiznání**;
- podávání **příhlásky na univerzitu** (v domovské zemi i v členském státu).

Služby:

- Sdílení **zdravotních záznamů** a potvrzování zdravotního pojištění;
- **provádění plateb** (kartou i zadáním platebního příkazu) nebo **potvrzování platebních příkazů** prostřednictvím jednotného SCA;
- předkládání **elektronických receptů** v lékárně nebo v online prodeji;
- napojení svých bankovních účtů pro ucelený **přehled o svých financích nebo zpřístupnění údajů** od svého poskytovatele telekomunikačních služeb či energií;
- **otevření bankovního účtu**;
- **pronájem auta** (prostřednictvím digitálního řidičského průkazu) nebo **registrace v hotelu**.

Celý **ekosystém bude otevřený třetím stranám**, samozřejmě po splnění předepsaných požadavků a získání akreditace. Subjekty budou muset dodržovat předepsané společné technické normy – i proto bude očekávaná evropská peněženka natolik bezpečná a důvěryhodná. Aby se předešlo dlouhotrvajícím problémům ohledně vzájemné spolupráce technických řešení, jsou stanovovány normy, které jsou aktuálně projednávány na evropské úrovni.

Decentralizovaná identita a společné technické normy zaručí vysokou míru bezpečnosti a soukromí osobních údajů

Evropská peněženka je postavena na principu decentralizace. To v praxi znamená, že uživatel bude sám určovat stupeň distribuce informací třetím stranám. Tento princip zároveň zahrnuje i možnost nechat si vydávat **více decentralizovaných identifikátorů** pro různé činnosti (a odlišit tak povahu a objem poskytovaných osobních informací např. e-shopu a státní správě). Držitel peněženky má tak větší kontrolu nad osobními údaji, které poskytuje ostatním stranám. Zároveň všechny instituce, které budou chtít poskytovat atributy k ověření uživatele, budou muset splňovat definované technické podmínky. Jejich řešení bude muset odpovídat bezpečnostním nárokům, konkrétně splňovat úroveň záruky označované jako „vysoká“ podle [nařízení eIDAS](#) (čímž bude zajištěna maximální bezpečnost dat).

Kdo poskytuje decentralizované identifikátory?

- **Elektronické potvrzení atributů** mohou vydávat instituce, které budou pouze v postavení kvalifikovaného poskytovatele služeb (budou uvedeny v důvěryhodném seznamu; např. stát, banky apod.).
- **Elektronické vydání pověření** vydávají instituce, které nebudou na důvěryhodném seznamu (např. operátoři telekomunikačních služeb).

Samotné nařízení eIDAS umožňuje standardizaci bezpečné elektronické komunikace, a tím vytváří evropský vnitřní trh pro elektronické důvěryhodné služby (např. podpisy, pečeti, časová razítka, služby elektronického doručování, autentizaci internetových stránek apod.). Nicméně, jak podtrhují hodnotící [studie](#) v kontextu přípravy současné revize eIDAS 2, původní nařízení z roku 2014 nedosáhlo svého plného potenciálu a jeho [přidaná hodnota pro EU je nízká](#).

Důvěra v evropské peněženky bude zajištěna dosažením tzv. úrovně záruky na stupni „vysoká“

Jaké rozlišujeme úrovně záruky identifikačních prostředků podle nařízení eIDAS?

Nároky na dosažení úrovně záruky definuje nařízení v článku 8, kde definuje tři úrovně záruk neboli „důvěry“ způsobu ověření totožnosti při přihlášení:

- **nízká úroveň** (jednofaktorová autentizace, např. pomocí jména a hesla),
- **značná úroveň** (min. dva nezávislé faktory autentizace, např. heslo a SMS kód),
- **vysoká úroveň** (je zde navíc využíván fyzický identifikační prostředek, např. čip nebo token).

Jednotlivé úrovně záruky jsou v nařízení eIDAS definovány pomocí souvisejících technických specifikací, norem a postupů, a to včetně technických kontrol, jejichž účelem je snížit riziko zneužití nebo změny totožnosti. Jedná se celkem o 16 kritérií zohledňujících důvěryhodnost poskytnutých atributů a autentizačního prostředku. Výslednou úroveň prostředku pak určuje jeho nejslabší článek.

Ze všech stanovených nároků na vlastnosti prostředků digitální identity budou nejzásadnější kritéria pro způsob přihlašování. Za vysokou úroveň záruky je považováno využití takového prostředku, který chrání proti vyhotovení duplikátů a neoprávněné manipulaci. Využití pouze dvou nezávislých faktorů autentizace je v tomto smyslu považováno za nedostatečné. Další důležitý faktor určující stupeň záruky spočívá ve způsobu vydávání, doručování a aktivace prostředku. Pro vysokou úroveň musí být zajištěno, že byl prostředek předán pouze do vlastnictví osoby, které náleží, a tato osoba jej také aktivovala. Důležitým kritériem pro dosažení vysoké záruky je v neposlední řadě také požadavek na zajištění ověření totožnosti na základě důkazu totožnosti opatřeného fotografií, což v prostředí ČR evokuje k fyzickému předložení dokladů, mimo jiné kvůli dosavadní absenci databáze fotek spojené s identitou.

Jaká je pro občany, firmy a stát přidaná hodnota evropské peněženky a přidruženého ekosystému?

Občané zásadním způsobem ušetří čas – služby státu i komerčního sektoru budou dostupné na jednom místě plně online, a to napříč Evropou.

Občanům se usnadní přístup na přeshraniční trh práce, dojde ke zjednodušení komunikace se zahraniční státní správou a otevřou se jim brány ke službám napříč Evropou.

Pro stát, ale i pro komerční sektor bude rozšíření evropské peněženky znamenat výrazné úspory nákladů, které jsou doposud spojeny s „papírovými“ procesy, u kterých je potřeba aktivita lidského pracovníka a fyzická přítomnost žadatele.

Banky budou moci kupříkladu nahradit své mobilní klíče pro ověření (SCA) metodou autentizace přes evropskou peněženku (odhadované úspory činí přibližně 1 mld. korun ročně). Benefity budou i na straně příjmů – soukromým podnikům se díky důvěryhodným metodám ověření rozšíří obchodní potenciál v prostředí celoevropského online trhu. Celý koncept se odrazí ve zvýšení efektivity ekonomiky a bude mít pozitivní dopad na HDP, a to jak v podobě úspor ze strany státu a komerčního sektoru, tak v podobě úspory času a zvýšení příležitostí pro občany.

Pro technické zajištění včasného a bezproblémového spuštění evropské peněženky v ČR je potřeba, aby základy aplikace byly postaveny na zkušenostech současných provozovatelů a jejich technických řešeních.

Proto je potřeba ze strany státu co možná nejdříve stanovit, kdo může být provozovatelem. Zároveň je nezbytné, aby současně uvažovaná řešení (např. eDokladovka) již byla navrhována a vyvíjena v souladu s jednotnými technickými standardy a nároky EU pro evropskou peněženku, a tím byla zajištěna požadovaná interoperabilita. Bez tohoto zcela zásadního přístupu budou vyvíjené systémy nevyhovující a bude nutné je následně přepracovat nebo nahradit, čímž dojde ke zbytečnému plýtvání financí ze státního rozpočtu.

Česko se musí připravit a plně využít potenciál evropské peněženky

Je klíčové, aby česká vláda začala neprodleně řešit koncepční aspekty a plánovat úpravy, které jsou nezbytné pro zavedení evropské peněženky. Podle harmonogramu představeném Evropskou komisí mají jednotlivé členské státy EU umožnit svým občanům používat evropskou peněženku již v roce 2024 dle nařízení (EU) č. 910/2014 čl. 6a odst.1 (členské státy žádají o odložení této povinnosti na rok 2025, ale stále nedošlo k přijetí tohoto návrhu). Myšlenka a koncept evropské digitální identity se na úrovni EU diskutuje a připravuje již několik let.

Pozor na nekoncepční řešení zatěžující státní rozpočet

Vláda se ve svém programovém prohlášení zavázala do roku 2023 digitalizovat doklady totožnosti. Z prohlášení státníků a zástupců odborné veřejnosti, a to jak z řad státního, tak soukromého sektoru, však zaznívají obavy, aby kvůli snaze **vlády na poslední chvíli a za každou cenu naplnit své programové prohlášení na poli digitalizace tyto kroky nevyústily v nekoncepční řešení.**

Prvním zásadním krokem v této oblasti je realizace eDokladovky, kterou potvrdil předseda vlády 22. prosince 2022 v tiskové zprávě. Zároveň avizoval možnou dostupnost aplikace pro občany začátkem roku 2024. Vláda by měla zajistit, aby toto řešení již bylo vyvinuto s přesahem použitelnosti v evropské peněženke. eDokladovka by přitom měla zastávat roli jednoho ze vstupujících kvalifikovaných poskytovatelů, nikoliv roli provozovatele celého řešení. Toto však ve zprávě zmíněno nebylo. Nicméně prvotní návrh a funkční prototyp eDokladovky, který připravila Státní tiskárna cenin, definované požadavky na kvalifikovaného poskytovatele služeb včetně bezpečnosti zatím splňuje.

Veškeré budoucí aktivity státu spojené s digitalizací by měly být nyní realizovány se záměrem budoucího napojení k evropské peněženke.

Pokud by vláda cílila pouze na splnění svého programového prohlášení, šlo by pouze o částečný úspěch – produkt by byl občanům sice doručen dříve, ale nespĺňoval by požadavky interoperability pro využití v ekosystému evropské peněženky. Realizaci evropské peněženky se nelze vyhnout a systémy, které budou do té doby vyvinuty a nebudou splňovat technické a bezpečnostní požadavky, budou meset být přepracovány, případně nahrazeny.

Výše popsaný vývoj by znamenal vynaložení dalších prostředků z veřejných financí, kterému lze předejít. Je důležité také pamatovat na to, že přístup k digitální identitě a plné využití jejího potenciálu je klíčovým faktorem pro hodnocení vyspělosti digitalizace veřejné správy, přičemž v tomto srovnání v rámci států EU si Česko nestojí dobře.

Lepší komunikace a jasné cíle jako cesta k úspěchu

Vzhledem k tomu, že před samotným spuštěním evropské peněženky je nutné provést adekvátní legislativní úpravy, by vláda měla již nyní předložit jednoznačný plán realizace. Prozatím v této oblasti neinformovala o provedení nezbytných kroků a nestanovila ani koncepci postupu. Představitelé soukromé sféry a zástupci odborné veřejnosti mají proto obavy z procesu realizace a zároveň upozorňují, že vláda nedostatečně komunikuje v této oblasti a velice omezeně se synchronizuje s privátní sférou. Na soukromé sféře přitom bude záviset úspěšnost evropské peněženky.

V oblasti legislativy je potřeba provést řadu úprav a změn, aby bylo samotné používání evropské peněženky v plném rozsahu vůbec možné. Mezi ně patří například zákon o elektronické identifikaci, zákon o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce, zákon o vysokých školách, zákon o občanských průkazech, zákon o provozu na pozemních komunikacích, zákon o katastru nemovitostí (umožňující např. potvrzení o vlastnictví pozemku) a dalších. Dále je potřeba přijetí samostatného „zákona o evropské peněžence digitální identity“, který upravuje samotný mechanismus autentizace, aby byla zajištěna možnost a podmínky napojení se na evropskou peněženku digitální identity.

Jaké jsou nezbytné kroky pro úspěšnou koordinaci problematiky?

1. Včasné stanovení **strategie přístupu k implementaci** evropské peněženky;
2. **komunikace s širokou veřejností**, aby plánované změny v digitálním prostředí byly dobře přijaty;
3. zlepšení **komunikace s relevantními představiteli komerční sféry** a jejich aktivní zapojení;
4. **založení pracovní skupiny** složené z odborníků zastupujících široké spektrum zapojených subjektů;
5. předložení **legislativních změn v dostatečném předstihu**, aby platnost zákonů korespondovala s uvedením evropské peněženky k používání.

Jak dosáhnout udržitelného ekosystému peněženky?

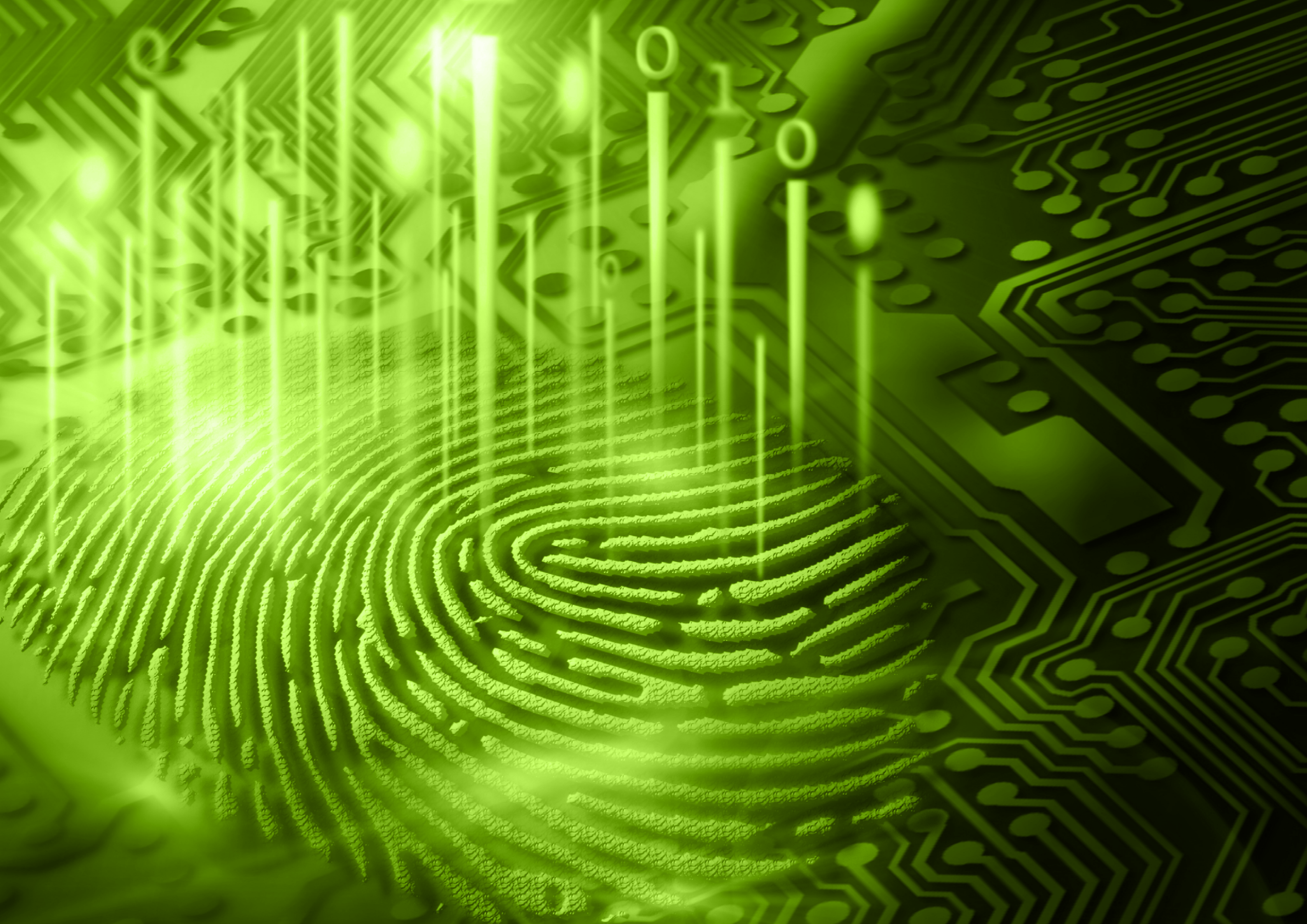
1. Je nutné přesně definovat **postavení státu a jeho roli v ekosystému** evropské peněženky. Stát by neměl být jediný vlastník a provozovatel řešení.
2. Ze strany státu je potřeba oficiálně stanovit jednoznačného **vlastníka celého procesu** v rámci realizace.
3. Je klíčové stanovit **kritéria koncese** pro případného soukromého provozovatele ekosystému a tyto požadavky s dostatečným předstihem veřejně komunikovat.
4. Je potřeba stanovit **plán rozšíření na komerční sféru** a s klíčovými představiteli o této strategii začít jednat.
5. Provozovatel by měl mít **prokazatelné zkušenosti** s rozšířením digitálních služeb, ideálně digitální identity, do komerčního sektoru s používáním širokou veřejností. Zároveň provozovatel musí být schopen zajistit bezproblémový provoz včetně podpory pro uživatele.

Dále musí stát v nejbližší době stanovit, jakým způsobem se bude evropská peněženka provozovat.

Především je potřeba určit, zda bude provozovatel přímo stát, nebo soukromý podnik. Bude nutné rovněž stanovit podmínky, které provozovatel musí splňovat, a kritéria výběru. V neposlední řadě bude důležité také definovat, jaké bude postavení státu v provozu evropské peněženky.

Ideálním řešením by mělo být stavět na zkušenostech současných provozovatelů obdobných digitálních řešení a využít technické základy a zajištění funkčního provozu z jejich současného produktu. Zvolen by měl být takový provozovatel, jehož řešení je v oblasti digitální identity už v Česku etablované. Nejzásadnějším předpokladem úspěšné volby kvalitního provozovatele však musí být prokazatelná zkušenost s rozšířením služby na širokou veřejnost a do komerčního sektoru. Tímto způsobem je totiž možné zajistit skutečně užitečný a funkční ekosystém pro občany.

Deloitte.

Společnost Deloitte je předním globálním poskytovatelem služeb v oblasti auditu a assurance, podnikového poradenství, finančního poradenství, poradenství v oblasti rizik a daní a souvisejících služeb. Naše síť členských firem ve více než 150 zemích a teritoriích poskytuje služby čtyřem z pěti společností figurujících v žebříčku Fortune Global 500®. Chcete-li se dozvědět více o způsobu, jakým zhruba 264 000 odborníků dělá to, co má pro klienty smysl, navštivte www.deloitte.com.

Společnost Deloitte ve střední Evropě je regionální organizací subjektů sdružených ve společnosti Deloitte Central Europe Holdings Limited, která je členskou firmou sdružení Deloitte Touche Tohmatsu Limited ve střední Evropě. Odborné služby poskytují dceřiné a přidružené podniky společnosti Deloitte Central Europe Holdings Limited, které jsou samostatnými a nezávislými právními subjekty. Dceřiné a přidružené podniky společnosti Deloitte Central Europe Holdings Limited patří ve středoevropském regionu k předním firmám poskytujícím služby prostřednictvím více než 6 000 zaměstnanců ze 44 pracovišť v 18 zemích.

Tato publikace obsahuje pouze obecné informace a společnost Deloitte Touche Tohmatsu Limited ani žádná z jejích členských firem či jejich spřízněných podniků (souhrnně „síť společností Deloitte“) jejím prostřednictvím neposkytuje odborné rady a služby. Přijetí jakéhokoliv rozhodnutí či jednání, které může mít dopad na Vaše finance či podnik, byste měli konzultovat s kvalifikovaným odborným poradcem. Žádný subjekt v rámci sítě společností Deloitte nenese odpovědnost za ztráty vzniklé jakýmkoli osobám v důsledku použití této komunikace.

„Deloitte“ nebo „DTTL“ označuje jednu či více společností Deloitte Touche Tohmatsu Limited, britské privátní společnosti s ručením omezeným zárukou, jejích členských firem a jejich spojených osob. Deloitte Touche Tohmatsu Limited ani žádná z jejích členských firem nenesou odpovědnost za konání či pochybení ostatních členských firem. Každá členská firma je samostatným a nezávislým právním subjektem, který působí pod názvem „Deloitte“, „Deloitte & Touche“, „Deloitte Touche Tohmatsu“ či jiným obdobným názvem. „Deloitte ve střední Evropě“, „DCE“, „firma“ nebo „my“ označuje jeden nebo více subjektů sdružených ve společnosti Deloitte Central Europe Holdings Limited, která je členskou firmou sdružení Deloitte Touche Tohmatsu Limited ve střední Evropě. Odborné služby poskytují dceřiné a přidružené podniky společnosti Deloitte Central Europe Holdings Limited, které jsou samostatnými a nezávislými právními subjekty. Společnost Deloitte Advisory s.r.o. je dceřinou společností Deloitte Central Europe Holdings Limited.